

Robert Bielecki - Projekt indeksowania małżeństw z Wielkopolski

[całość tekstu]

Szybki rozwój internetu na wiele sposobów wspomógł poszukiwania korzeni rodzinnych. Obok oczywistego ułatwienia w nawiązywaniu kontaktów między osobami pracującymi nad poszczególnymi rodzinami, umożliwił też szerokim rzeszom genealogów-hobbistów dostęp do ogromnej ilości materiałów bez opuszczania własnych czterech ścian. Istnieją też interesujące przedsięwzięcia łączące te dwie zalety internetu, w których badacze zajmujący się podobną tematyką łączą swe wysiłki w celu opracowania istniejących źródeł i udostępnienia wyników w globalnej sieci. Chciałbym tu przedstawić wartościowy, jak sądzę, projekt, który narodził się w Poznaniu i już wkrótce umożliwi potomkom dziewiętnastowiecznych mieszkańców Poznańskiego identyfikację rodowych korzeni.

Projekt indeksowania małżeństw, bo o nim tu mowa, działa od roku 1999 i ma na celu stworzenie bazy danych o małżeństwach zawartych na terenie Wielkopolski w granicach dawnej pruskiej Prowincji Poznańskiej ("Provinz Posen") w latach 1835-1884. Bezpośrednim impulsem były tu doświadczenia genealogów z kręgów polonijnych, którzy bardzo często na początku swych poszukiwań rodzinnych napotykali dokumenty swoich przodków, w których jako miejsce pochodzenia wpisane było "Posen". Jak wiadomo, jest to niemiecka nazwa Poznania, co od dziesięcioleci prowadziło wielką ilość badaczy z Ameryki do wniosku, że ich przodkowie pochodzili widocznie z Poznania. Owocowało to próbami odnalezienia ich dokumentów urodzenia w zasobach metrykalnych parafii poznańskich, czy to na własną rękę, czy za pośrednictwem poznańskich archiwów. Wysiłki te w ogromnej większości kończyły się porażką, gdyż w dziewiętnastowiecznej pruskiej nomenklaturze, Posen oznaczało nie tylko samo miasto, ale i prowincję poznańską, a więc to, co w polskiej literaturze tego okresu zwykło się określać mianem Poznańskiego. Pruska prowincja poznańska obejmowała obszar w ok. 2/3 pokrywający się z dzisiejszym województwem wielkopolskim (ale bez Kalisza i Konina, za to z Bydgoszczą i Inowrocławiem).

W konsekwencji dyskusji na kanwie tych doświadczeń, narodził się pomysł zindeksowania małżeństw dla wszystkich parafii dawnej prowincji poznańskiej, co umożliwiłoby odnalezienie każdej pary w miejscu jej pochodzenia, a w każdym razie w miejscu gdzie zawarty został ślub. Indeksowanie małżeństw daje dużo lepszy efekt, niż indeksowanie chrztów, gdyż jest ich o wiele mniej, a poza tym istotny dla genealogii jest znacznie większy odsetek poszczególnych zapisów o małżeństwach, niż ma to miejsce w wypadku chrztów (wiele dzieci umierało przed zawarciem małżeństwa, inne osoby nigdy nie zakładały rodziny).

Oczywiście zadanie takie nie jest proste. Prowincja poznańska obejmowała w XIX wieku ok. 530 parafii

katolickich i ok. 200 gmin ewangelickich. W przeciętnej parafii zawierano 10-20 małżeństw rocznie. Do projektu wybraliśmy 50 lat ograniczonych zakresem 1835-1884. Wybór ten podyktowany był optymalnym spełnieniem wielu kryteriów decydujących o sukcesie: zakres nie powinien być zbyt szeroki, gdyż zwiększałoby to niepotrzebnie ilość zapisów do indeksacji, a poza tym im wcześniej, tym więcej jest parafii, dla których akta zaginęły. Nie może być też zbyt wąski, tak aby mieć pewność, że w każdej linii znajdzie się w zadanym czasokresie małżeństwo w przynajmniej jednym pokoleniu (ojciec lub syn). 50 lat wydaje się być dobrym kompromisem. Jednocześnie od lat trzydziestych XIX wieku akta małżeństw są już zazwyczaj kompletne. Najintensywniejsza emigracja z Poznańskiego miała miejsce w latach 1870-1890, a zatem rozsądnie jest doprowadzić indeksację aż do tego okresu. Często emigrowały młode małżeństwa, które następnie można zlokalizować w okresie bezpośrednio poprzedzającym emigrację w parafii ich pochodzenia.

Projekt nazwany został "Poznań Marriage Indexing Project" i od początku oparty jest o pracę ochotników z różnych krajów. Mieszkający poza granicami Polski z reguły pracują przy użyciu mikrofilmów wykonanych przez Kościół Mormonów, które dostępne są w bibliotekach Mormonów w wielu punktach świata. Polacy mają szansę dokonywać indeksowania w krajowych archiwach lub bezpośrednio w parafiach. W chwili obecnej (grudzień 2006), w bazie danych znajduje się już prawie 80 tysięcy zapisów o małżeństwach z 70 parafii katolickich i 14 gmin ewangelickich. Jest to już ponad 10% małżeństw zawartych we wspomnianym wyżej okresie w Poznańskim (na podstawie już dostępnego materiału i liczebności poszczególnych parafii szacuję, iż w latach 1835-1884 zawarto tam 700 tysięcy małżeństw, zaś istniejące do dziś akta zapewne kryją w sobie ok. 600 tysięcy zapisów - pozostałe zostały bezpowrotnie utracone w zawieruchach dziejowych, głównie w konsekwencji II wojny światowej).

Baza danych projektu posiada wyszukiwarkę umożliwiającą odnalezienie aktu ślubu dla osób o podanym nazwisku, jest również możliwość szukania zaawansowanego, przy podaniu dodatkowych kryteriów takich, jak imiona, powiat, czy zawężony zakres lat. Znajdowane jest do 50 małżeństw dla danego nazwiska, zaś jeśli jest mniej ślubów spełniających podane warunki, to wyszukiwarka odszukuje dalsze, o najbardziej podobnym brzmieniu nazwisk. Możliwe jest dodawanie komentarzy do konkretnych małżeństw, np. aby poprawić błędny naszym zdaniem zapis, lub zostawić swój kontakt dla innych osób zainteresowanych daną parą. Wyszukiwarka wraz z odnośnikami do dalszych informacji o projekcie znajduje się na stronie: <http://monstera.man.poznan.pl/~bielecki/search.php>

Jakkolwiek kilkanaście procent wszystkich małżeństw to jeszcze może niewiele, to jednak sporej liczbie badaczy udało się już odnaleźć swych przodków, dla których nieznane było dokładne miejsce pochodzenia. Wiele osób zachęconych tym sukcesem, deklaruowało następnie chęć pomocy w indeksowaniu dalszych parafii. Chciałbym zachęcić również czytelników "Gensa" do włączenia się w

przedstawiony projekt. Doświadczenie pokazuje, że często przeszukujemy akta małżeństw wielu parafii usiłując odnaleźć konkretną parę małżeńską, która "uciekła" z dotychczasowego rejonu zamieszkania, bądź też nie wiemy skąd przybyła. Jeśli każdy z nas zindeksuje jedną lub dwie parafie, to w zamian cała społeczność genealogów zyska zasób danych, w którym będzie można ustalić miejsce pochodzenia bardzo wielu naszych przodków i krewnych, których własnymi siłami nie jesteśmy w stanie odnaleźć. Szczegółowe informacje o projekcie, jak też deklaracje pomocy w indeksowaniu proszę przesyłać na mój adres bielecki@man.poznan.pl

SUMMARY

Łukasz Bielecki "The Poznań Marriage Indexing Project". The international project has been launched in order to index all the marriage records from the former Prussian Province of Poznan, within the 1835-1884 timeframe. The Poznan Project is being accomplished by volunteers from all over the world and the results are available on the internet (website: http://www.discovering-roots.pl/poznan_project/project.htm). Currently (Dec. 2006), ca. 15% of the estimated number of marriages have been indexed. The particular advantage of the Poznan Project is to facilitate the genealogical search done by descendants of the 19th century emigrants from the region. It is commonly known that their documents usually contained only a reference to "Posen", then ambiguously meaning both the city and the province of Poznan